

บทที่ 1

บทนำ

บัวดินเป็นไม้หัวขนาดเล็ก ที่มีความทนทานต่อสภาพแห้งแล้ง ปลุกเลี้ยงง่าย และมีดอกสวยงาม ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวจึงมีการนำบัวดินมาใช้ประโยชน์ ในด้านการจัดสวนโดยใช้เป็นไม้คลุมดินประดับแปลง ในปัจจุบันมีบัวดินขายเป็นไม้กระถางประดับ ซึ่งบางพันธุ์ก็มีราคาหัวพันธุ์สูง และบางพันธุ์ก็ออกดอกยาก แต่เป็นพืชที่สามารถปลุกได้ง่ายและเก็บรักษาหัวพันธุ์ได้นาน สำหรับมูลนิธิโครงการหลวงมีพื้นที่ผลิตหัวพันธุ์บัวดินเพียงหนึ่งพื้นที่ คือศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองเขียว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทั้งหมด 12 ราย โดยหัวพันธุ์บัวดินที่จำหน่ายผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวงมีเพียง 2 พันธุ์เท่านั้น คือ *Zephyranthes grandiflora* Lindl. และ *Z. candida* Herb. โดยมีการเริ่มส่งเสริมในปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณการผลิต 32,020 หัว คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 147,947.50 บาท (มูลนิธิโครงการหลวง-คັดบรรจเชียงใหม่. 2559) สูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ที่มีปริมาณการผลิตเพียง 2,180 หัว คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 10,900.00 บาท (มูลนิธิโครงการหลวง-คັดบรรจเชียงใหม่. 2558) ซึ่งปัจจุบันอัตราการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

การขยายพันธุ์ไม้ดอกประเภทหัว สามารถทำได้ทั้งการขยายพันธุ์แบบอาศัยเพศ และแบบไม่อาศัยเพศ ซึ่งการขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ เช่น การแบ่งหัว การแยกหัว มักนิยมใช้ในการเพิ่มปริมาณหัวพันธุ์ (โสระยา, 2558) ซึ่งการขยายพันธุ์บัวดินโดยทั่วไปที่นิยมใช้ในปัจจุบัน คือการแยกหัวที่สร้างขึ้นใหม่ นำมาปลูกเพื่อเพิ่มปริมาณหัวพันธุ์ ซึ่งวิธีดังกล่าวจะใช้เวลานาน 8-12 เดือน จึงจะได้หัวที่มีคุณภาพสามารถจำหน่ายได้ แต่การขยายพันธุ์ด้วยวิธีการนี้ใช้ระยะเวลานาน ทำให้การผลิตหัวพันธุ์ไม่ทันต่อความต้องการของตลาด ประกอบกับพันธุ์ส่งเสริมที่โครงการหลวงมีอยู่ยังไม่หลากหลาย

ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จึงรวบรวมพันธุ์บัวดินจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาปลูกทดสอบและศึกษาการเจริญเติบโต คุณภาพของดอกและหัวพันธุ์ รวมถึงศึกษาวิธีการขยายพันธุ์ เพื่อเพิ่มปริมาณหัวพันธุ์ สำหรับใช้ส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวงที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลในการผลิตหัวพันธุ์บัวดินเพื่อจำหน่าย เนื่องจากหัวพันธุ์บัวดินสามารถเก็บรักษาได้นานจึงช่วยลดปัญหาความเสียหายที่เกิดจากการขนส่งได้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อรวบรวมและคัดเลือกพันธุ์บัวดินที่มีศักยภาพในการผลิตหัวพันธุ์เพื่อจำหน่าย
- 1.1.2 เพื่อศึกษาวิธีการขยายพันธุ์บัวดินสำหรับเพิ่มปริมาณหัวพันธุ์

1.2 ขอบเขตการดำเนินงาน

- 1.2.1. รวบรวมบัวดินพันธุ์ใหม่จากแหล่งต่างๆ เช่น แปลงเกษตรกรที่ปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นการค้า แหล่งจำหน่ายไม้ดอก อย่างน้อย 5 พันธุ์

1.2.2. ทดสอบปลูกบัวดินพันธุ์ใหม่ที่รวบรวมได้ในพื้นที่โครงการหลวงอย่างน้อย 1 แห่ง เพื่อประเมินลักษณะประจำพันธุ์ ได้แก่ การเจริญเติบโตทางลำต้น คุณภาพดอก และหัวพันธุ์

1.2.3 คัดเลือกบัวดินพันธุ์ใหม่ที่เหมาะสมสำหรับผลิตเป็นหัวพันธุ์ อย่างน้อย 2 พันธุ์ โดยพิจารณาจากการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี

1.2.4 ศึกษาวิธีการขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มปริมาณหัวพันธุ์บัวดิน โดยใช้หัวพันธุ์ส่งเสริมของโครงการหลวงจำนวน 2 พันธุ์

